

Lähdehammassammal

Källflickmossa

Mesoptychia bantriensis (*Leiocolea bantriensis*)

Uhanalaisuusluokka (IUCN): vaarantunut (VU)

Uhanalainen (LSA 521/2021)

Luonnehdinta

Lähdehammassammal on tuoksuva kalpeanvihreä–ruskehtava, keskikokoinen maksasammal. Lähes läpikuultavat, litteähköt versot kasvavat alustanmyötäisesti muiden lehtisammalten muodostamalla mättäillä. Lähdehammassammalten lehdet ovat leveätyviset, neliömäiset, melko matalaan kaksiliuskaiset ja tylppäkärkiset. Lajin voi sekoittaa muihin hammassammaleisiin, etenkin kalkkihammassammaleeseen (*M. gillmanii*), josta lajin erottavat mikroskooppiset tuntomerkit. Samantyyppisiä litteäversoisia ja lehdiltään kaksiliuskaisia lajeja ovat myös laholimisammal (*Lophocolea hetrophylla*), purokaltiosammal (*Harpanthus flotovianus*) ja vaarantunut ryytisammal (*Geocalyx graveolens*). Näistä hammassammalten suvun erottaa lehtien, lehtilöven ja vatsalehtien muodon perusteella.

Elinympäristö ja levinneisyys

Lähdehammassammal kasvaa letoilla, lähteisissä lettokorvissa, purovarsissa, lähteiköissä tihkupinnoilla ja valuvetisillä kalkkikallioilla sekä lettoisilla rannoilla, kostealla kalkkivaikutteisella maalla. Sammalta esiintyy Suomen itä- ja pohjoisosien kalkkialueilla harvinaisena ja esiintymät ovat suppeita.

Nykytila ja uhkatekijät

Lähdehammassammalle sopivat elinympäristöt ovat vähentyneet ojitusten, vesirakentamisen ja kaivostoiminnan takia. Nykyisin pieniä esiintymiä uhkaavat etenkin ojitukset. Noin kolmasosa nykyisistä tunnetuista kasvupaikoista on suojeltu.

Hoitosuositukset

Lähdehammassammalen kasvupaikka lähiympäristöineen tulisi jättää ojitusten ja muiden kasvupaikkaan kuivattavien toimenpiteiden ulkopuolelle. Sellaisilla kohteilla, joilla on puustoa, tulisi välttää radikaaleja muutoksia puuston peitteisydessä. Osa lajin kasvupaikoista on metsälain arvokkaita elinympäristöjä (letot Lapin läänin eteläpuolella, rehevät korvet, lähteiden ja purojen välittömät lähiympäristöt). Monet kohteista ovat METSO-elinympäristöjä (ravinteiset suot, pienvesien lähimetsät, kalkkikalliot), mutta huomattava osa sijaitsee METSO-alueen pohjoispuolella. Vesitalouden ennallistaminen luonnonhoitotöinä saattaa olla tarpeen joillakin kohteilla.

Lähteet

Atherton, I., Bosanquet, S. & Lawley, M. (toim.) 2010. Mosses and Liverworts of Britain and Ireland – a field guide. British Bryological Society, 856 s. Verkkojulkaisuna: <http://www.bbsfieldguide.org.uk/> [Viitattu 11.11.2011.]

Ulvinen, T., Syrjänen, K. & Anttila, S. (toim.) 2002. Suomen Sammalet – levinneisyys, ekologia, uhanalaisuus. Suomen ympäristö 560. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 354 s. Verkkojulkaisuna: <http://hdl.handle.net/10138/40617>